

Takács Tünde

Éretlenségi – értetlenségi*

A 2012. júliusi érettségi után ismét kitört a botrány. Igaz, nem volt akkora, mint tavaly, bár az ideai eredmények még rosszabbak lettek: 44,7%-ról 43,03%-ra csökkent a sikeresen érettségizettek aránya. TV-műsorok, újságcikkek százezelemeztek, számoltak, keresték az okokat, felelősöket, bűnbakokat. Megszólaltak politikusok és szakértők, az oktatási rendszer minden szereplője, diákok, szülők, tanárok. Valóságos társadalmi vita alakult ki az érettségi körül (ami azóta is tart), de egy dologban egyetértettek, nevezetesen abban, hogy valami nagy baj van.

Érettségi vizsgát először 1788-ban vezettek be Poroszországban. Magyarországon először 1851-ben 143 tanulóval a Budapesti Piarista Gimnáziumban tartottak „érettségi vizsgálatot”.

1949-ig az érettségi tételeket az iskolák igazgatói terjesztették fel, és azokat az érettségi elnökök fogadták el. Abban az időben nagyon kevesen jelentkeztek és bizonyították sikerrel érettségüket.

Romániába 1925-ben dr. Constantin Angelescu akkori tanügyminiszter vezette be az érettségi vizsgát.

Romániában 1945 és 1990 között háromszor is „megreformálták” a tanügyet, először szovjet, majd kínai és észak-koreai mintára. Ennek eredményeképpen 1990-re az érettségi elvesztette értékét, gyakorlatilag mindenki megszerezte (a szó szoros értelmében) az érettségét bizonyító papírost. A lakosság 80–90%-a rendelkezett érettségi diplomával. A rendszerváltás után ez a „jól bevált” értékelés folytatódott. 2002-ben a sikeresen vizsgázók aránya 87% volt. Ez a legmagasabb arány a posztkommunista időkben.

2011-ben hidegzuhanyként érte a társadalmat az alig 45%-os országos „siker”, majd az ideai 43%-os arány. A tavalyi és ideai minősítések sokkal hívebben tükrözik a diákok tényleges tudását.

Feltevődik a kérdés: Mi vezetett ide? Nem egyszerű erre a kérdésre válaszolni. Sokrétű a probléma. Nem vállalkoznék arra, hogy minden okot felsoroljak, de a (szerintem) legfontosabbak:

VII. ÉRETTSÉGI VIZSGÁLATOK

- A) csoport: Teljes érettségi vizsgálatra jelentkezett 25 tanuló.
Az írásbeli vizsgálat május hó 15., 16., 17. és 19-án volt.
A) Magyar nyelv: 1. Lelkiismereti írás kiváltása és magyartanítás a XX. sz. első évtizedében (Adytól – József Attiláig). 2. Magyar kritikai realizmus regényítő művészei a kétségves után. (Tolnai, Mikszáth, Móricz).
B) Osztó tétel: a) Fordítás magyar nyelvre: Rókócik: Csokij: Az arya c. regényből, b) Szabad fogalmazás: A szovjet emberek a hazajárárt kívánt harcban. Jelenen dolgozott: 10, jól: 4, középsően: 6, elégségesen: 5.
C) Latin tétel: Cicero: De officiis III. 1. Jelenen dolgozott: 9, jól: 3, középsően: 4, elégségesen: 8, elégtelenül: 1.
D) Matematika tétel: 1. Egy 17 q ónsúlyú teherautó 1,5 tonna terheléssel és két személyvel – egyenként 85 kg-ot vehetők – megy „A” körzéstől „B” körzéstig egy hegy parton át. Az útának emelkedő része 11 km, a teljes ránc 8 km hosszú. Az emelkedő 4,5%-os. Mekkora munkát végez a teherautó motorja, ha a sűrűségi együttható 0,03; mekkora a teherautó teljesítménye LE-ben, ha 35 perc alatt teszi meg az utat? – 2. r = 5 cm sugárú rajzjelző, rajzjelzők egy a murélogra, mint átmérőre lévő. Határozzuk meg a három félkörre által határolt területnek és a „murélogra”, mint átmérőre rajzolt kör területének az arányát. – Határozzuk meg az összefüggést. Jelenen dolgozott: 6, jól: 6, középsően: 6, elégségesen: 7.
A szóbeli vizsgálat június 26., 27., 28. napján folyt le. Mészáros Lajos esztrogomi ferences gimnázium igazgatóhelyettes elnökével Csillag Miklós tanulmányi felügyelő, miniszteri megbízott jelenlétben.
A kivételmentés címkéi különösen megfigyeltek: Csapody Imre, Panyf Gyula, Ramankel Károly, Balák Jenő és Torma Miklós; összesen: 5.
Jelenen megfigyeltek: Gömbös Ernő, Horváth Antal, Jancsó Gábor, Stumpf Róbert; összesen: 4.
Jól megfigyeltek: Babák Zoltán, Borlai Ede, Galántai Imre, Székér Kálmán; összesen: 4.
Középsően megfigyeltek: Babó János, Csápoly Péter, Eszi László, Csud Tamás, Hegyvári Zoltán, Jégessy Pál, Jégessy Péter, Kovácsy Tibor, Keating Lajos, Klementis Péter; összesen: 10.
Megfigyeltek: Hujta János, Rapp László; összesen: 2.

- B) csoport: Teljes érettségi vizsgálatra jelentkezett 20 tanuló.
Az írásbeli vizsgálat május hó 15., 16., 17. és 19-án volt.
A) Magyar nyelv: 1. Három emberi és írói magyartanítás a kétségves utáni társadalmi és politikai viszonyokkal szemben (Arany, Vajda, Ady). 2. Irodalmunk népi hősei 1948-ig. Jelenen dolgozott: 7, jól: 6, középsően: 8, elégségesen: 5.
B) Osztó tétel: a) Fordítás magyar nyelvre: Lermontov hazafias kölcsentéről, b) Szabad fogalmazás: A második világháború a szovjet irodalomban.

Részlet az 1952-es piarista évkönyvből 45

- ✚ A diákok hosszú idő óta mindenféle szelekció, megmérettetés nélkül jutnak egyik szintről a másikra.
- ✚ A 8. osztály végi vizsgának nincs komoly tétje, hiszen minden diák továbbjut a 9. osztályba, mert több a rendelkezésre álló hely, mint a gyermek. Olyan tanulók kerülnek líceumi osztályokba, akiknek többsége a kisérettségén ötösnél kisebb jegyet ért el, olvasási, számolási, szövegértési nehézségekkel küzdenek, így sokuknak nem líceumban, hanem felzárkóztató osztályokban lenne a helyük
- ✚ Nagymértékben változott a diákok hozzáállása. Motiválatlanok.
- ✚ Nincs elképzelés arra vonatkozóan, hogy mi legyen azokkal a gyermekekkel, akik nem akarnak iskolába járni, az elméleti oktatásban részt venni, tanulni (vagy nem képesek).
- ✚ A szakoktatás helyzete soha nem látott mélyponton van.
- ✚ Az iskola nem felel meg a társadalom és gazdasági élet elvárásainak, követelményeinek.
- ✚ Az iskolában tanultak nem korszerűek, bár folyamatosan alakítgatják a tantervet, de még egy átfogó, jól átgondolt, mindenre kiterjedő átalakításra, rendezésre nem került sor.
- ✚ Baj van a tanárok, pedagógusok munkamoráljával, hozzáállásával. A diáklétszám megtartásáért elnézőbbek a diákokkal szemben, hiszen akár az állásuk is lehet a tét. Alulfizetettek, így kényszerítve vannak magánórát adni, vagy valami más lehetőséget keresni, ezért a pénzügyminisztérium őket tekinti, az orvosokkal együtt, az országban uralkodó korrupció ikonikus megtestesítőjének.
- ✚ Mivel az egyetemek anyagi háttere is a diáklétszám függvénye, előfordulhat az is, hogy a gyenge, az alig teljesítő egyetemi hallgató, aki „dossziéharc árán” jutott be a felsőoktatásba, visszakerül az iskolába, csak most a katedra túloldalára, tanárként.
- ✚ A szülők nem tekintik partnernek a tanárt, valós vagy vélt hibáit, nemetszésüket a gyermekkel beszéljük meg, ami által a pedagógus amúgy is megtépzott tekintélye folyamatosan csökken.
- ✚ A média nem támogatja a tudásalapú érvényesülés modelljét. Szenzációhajhászása közben főleg az iskola körüli negatív aspektusokra figyel, és azokat felfújva tárja a közvélemény elé.

Még folytathatnám az okok felsorolását, de az eredmények drámai romlása nagy valószínűséggel a 2011-ben felszerelt kameráknak tudható be, mert az eddig tárgyalt helyzet nem hirtelen, nem most alakult ki. Ez a két generáció sem

sokkal, csak 40%-kal butább, mint elődjek. Hasonló lett volna az eredmény, ha a kamerákat hamarabb szerelik fel. A kamera mégsem végső oka az oktatási rendszer működésképtelenségének, csak mindenki számára láthatóvá teszi azt. Mindenki számára, értem ezalatt, hogy a diákok számára is.

Végeztem egy közvélemény-kutatást iskolánk 12.-es diákjai körében, megkérdezve őket, hogy szerintük mi az oka a sikertelen érettséginek. Nagyon nagy, 94%-ban úgy vélik, hogy a fő ok a diákok felkészületlensége, komolytalansága, lustasága, nemtörődősége, túlzott magabiztossága, a motiváció hiánya, a valós vagy vélt kilátástalanság. A tanárokat is felelősnek tartják azért, mert elnézőbbek. Javasolták, hogy akiket nem találnak alkalmasnak, felkészültnek az érettségi vizsgára, ajándékozzák meg egy plusz líceumi évvel. Diákjaink többnyire elégedettek a tanárok munkájával, felkészültségével. Csak két diák jelezte, hogy nem minden tanár mondja el érthetően a tananyagot.

Az okok között szerepelt az is, hogy néhányan a 9. osztályba való beiratkozásakor nem jól döntöttek, és nem állják meg a helyüket az adott osztályban, illetve bizonyos tárgyakat csak kevés óraszámban tanulnak.

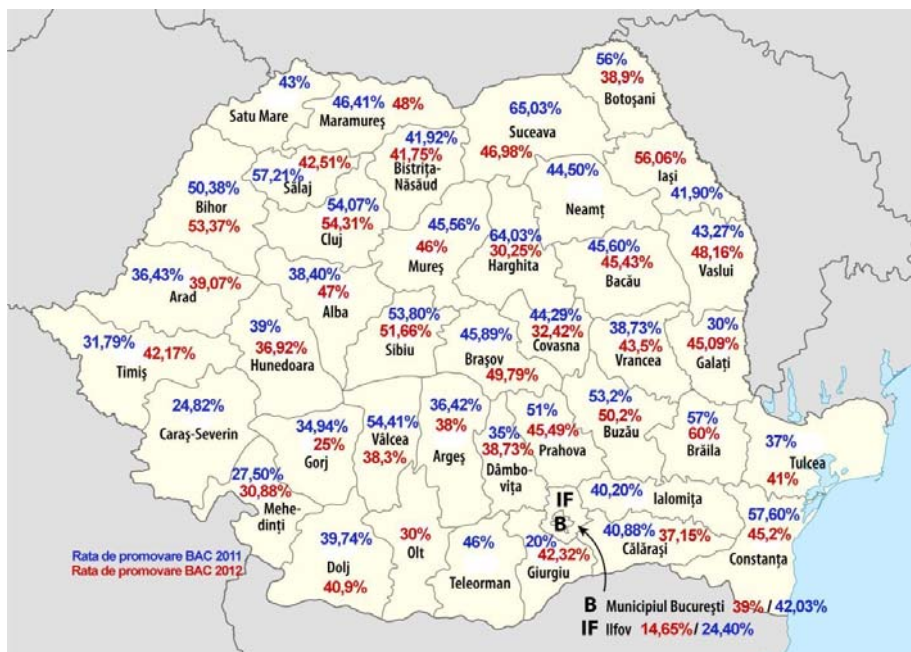
Vizsgáljuk meg egy kicsit tüzetesebben az idei érettségit a számok nyelvén.

Románia térképe megyei adatokkal / 2009–2010–2011

Romániában a sikeres érettségi vizsgát tevők aránya 2009-ben mintegy 80% volt (79,95%), egy évvel később, 2010-ben ez az arány lecsökkent 67,4%-ra. Ez a csökkenés annak tulajdonítható, hogy kivették az érettségi tantárgyak közül a tornát, és a szóbeli nyelvvizsgákon a diákok nem jegyet, hanem csak minősítést kaptak, így az átlag durván 15%-kal csökkent. 2011-ben felszerelték a kamerákat. A számok magukért beszélnek. 44,47% ! Ha megfigyeljük, van egy-két megye, ahol az arány még mindig kiugróan magas (pl. Hargita 64%, Suceava 65%).

Románia térképe megyei adatokkal / 2012

2012-re itt is jócskán csökken az arány. Felszerelték a kamerákat. Egyébként az eredmények nagyon hasonlóak a tavalyi adatokhoz.

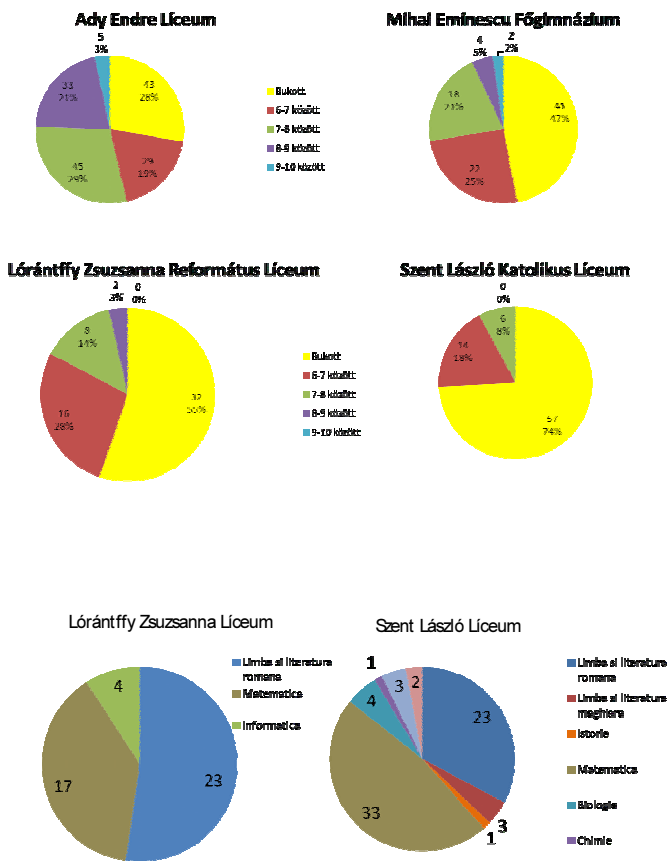
A nagyváradi magyar tannyelvű elméleti líceumokban

A nagyváradi magyar tannyelvű elméleti iskolák eredményei az országos átlag fölött vannak. Az Ady Endre Elméleti Líceum jóval az országos, a megyei és a többi magyar tannyelvű iskola átlaga fölött van. A jegyeket tekintve is több a 7-est, 8-ast, 9-est elért diák. Van 5 diákunk, aki 9 feletti átlaggal rendelkezik.

Intézmény	Jelentkezett	Nem jelent meg	Kizárt	Bukott	Sikeresen vizsgázott	6–7 között	7–8 között	8–9 között	9–10 között
Szent László Katolikus Gimnázium	82	5	0	57 (74,03%)	20 (25,97%)	14 (70%)	6 (30%)	0	0
Lorántffy Zsuzsanna Református Líceum	60	2	0	32 (55,17%)	26 (44,83%)	16 (61,54%)	8 (30,77%)	2 (7,69%)	0
Ady Endre Líceum	156	1	0	43 (27,74%)	112 (72,26%)	29 (25,89%)	45 (40,18%)	33 (29,46%)	5 (4,46%)
Mihai Eminescu Főgimnázium	87	0	0	41 (47,12%)	46 (52,87%)	22 (25,28%)	18 (20,68%)	4 (4,59%)	2 (2,29%)
Művészeti Líceum	19	0	1	12 (66,66%)	6 (33,33%)	3 (16,66%)	2 (11,11%)	1 (0,55%)	0

Miből buktak a diákok?

Román nyelvből, ahogy az előző években volt – mondanánk. Ez nem egészen így van. A reál tantárgyak, ezek közül is főleg a matematika okozta a legtöbb fejtörést a gyerekeknek. A bukok több mint fele matematikából bukkott. A románon és matematikán kívül, nálunk, összesen 4-en buktak más tárgyakból. Hasonló a helyzet a többi iskolában is.

Az Ady Endre Elméleti Líceumban

Ha megnézzük a humán és reál tagozaton végzetteket, megállapíthatjuk, hogy nincs lényeges különbség a különböző vizsgatárgyaknál elért eredmények tekintetében. A legnagyobb különbség a kötelező profi-nak megfelelő tárgy esetén van. Matematikából van a legtöbb kicsi jegy. Biológiából pedig több a jó jegy. Tapasztalatom szerint ezért is a diákok szívesebben választják a fizika, kémia és informatika helyett a biológiát.

A magyar tannyelvű szakiskolák eredményeit nem vizsgáltam, mert nincs rálátásom a helyzetükre. Csak néhány tényt említenék:

A M. Viteazul szakiskolában 42 tanuló iratkozott érettségire, 38 megbukott: 10-en románból, 22-en matematikából, 5 több tárgyból, 1 diáknak nem lett meg az átlag 6-osa.

A Traian Vuia szakiskolában 57 diákból 2-nek sikerült az érettségi vizsgája.

A kágyai iskolában 44 tanulóból 4 bizonyította érettségét.

A borsi Tamási Áron iskolában 16 diák közül 1 szerzett érettségi diplomát.

A tények magukért beszélnek. Elégedettek lehetünk? Nem! Sajnos nem, és főleg azért nem, mert ezek az eredmények azt mutatják, hogy valami nincs rendben, valami nagyon nincs rendben. Ebből a mélypontból csak együtt, az oktatási rendszer minden szereplője, diákok, szülők, tanárok együtt tudunk kimászni.

* Elhangzott a 2012-es *Módszertani Révai- napok az Adyban – Így tanítunk mi* című konferencián a nagyváradí Ady Endre Líceumban. A konferenciáról bővebben beszámolunk lapunk *Események* rovatában.